

**Utazás
a jugoszláv tengerpartra**

Kiadja:
a Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest

1. Hazánk déli szomszédja, Jugoszlávia 255 804 km²-en terül el; kétharmada hegyvidék, egyharmada síkság. A több mint 20 millió lakosú országot dél-nyugatról a csodálatos kékségű Adriai-tenger 2092 km hosszan határolja. Ez a változatos tengerpart méltán vonzza a magyar turisták tízezreit. Barangolásunkat közös folyónk, a Duna mentén kezdjük. Első állomásunk Jugoszlávia északi autonóm területének, a Vajdaságnak központja a 214 000 lakosú Újvidék (Novi Sad).

2. Újvidék egyik fő nevezetessége a Duna feletti dombon magasodó péterváradai vár. Gondozott úton, sáncok és csillagbástyák között jutunk fel a kilátóteraszra. Az itt álló barokk óratorony érdekessége, hogy a nagymutató az órákat, a kicsi pedig a perceket mutatja.

3. A város központja a Szabadság tér (Trg Slobode). Itt emelkedik az 1894-ben neoreneszánsz stílusban épült toronyos városháza. Előtte Szvetozár Miletics, a híres szerb politikus szobra áll: Ivan Mestrovics alkotása.

Belgrád a szocialista Jugoszlávia fővárosa. Már a görög Hérodotosz (i. e. 485–425) is megemlékezik a város lakóiról. A Duna és a Száva összefolyásánál levő települést ez időben szkíta törzsek lakták. Az I. század végétől Singidunum néven római város, majd hosszú századokig végvár, a XIX. század elejéig török kormányzóság, pasalik székhely.

4. A mai Belgrád modern nagyváros. Térszerű főutcája a Terazije, amelynek két oldalát korszerű épületek, áruházak, üzletek szegélyezik.

5. Belgrád legtágasabb tere, a Köztársaság tér – esti fényben. Előtte Obrenovics Mihály szerb fejedelem 1882-ben emelt lovas szobra. (Készítője Enrico Pazzi firenzei mester volt.)

6. A város mai, szláv nevét: Beograd (Fehérvár) – a felsővár messzire fehérlő mészkőszikláiról nyerte a XI. században. A történelem viharai során a vár többször elpusztult. Mai formáját XVIII. századi átépítésekor kapta. Tekintsünk az új Belgrádra a várfalak előtti térségről, a Kalemegdánról! Az északi bástyán Ivan Mestrovics alkotását. „A győztes” szobrát látjuk.

7. A régi Belgrád jellegzetes épülete a konyhájáról is híres, hangulatos „Kávéház a kérdőjelhez”.

8. A jugoszláviai Visegrádon szép látnivaló a XVI. században emelt török híd, amelynek történetét a Nobel-díjas Ivo Andrić írta meg „Híd a Drinán” címmel.

9. Utunkat a hegyes-völgyes Bosznia-Hercegovinában folytatjuk. Szarajevó Bosznia-Hercegovina Szövetséges Köztársaság fővárosa, közigazgatási, kulturális és ipari központja, ahol harmonikusan ötvöződik a régi és az új. – A belváros képe egy régi, mohamedán temető felől nézve.

10. Szarajevó még ma is a keleti romantikát őrzi. A XVI. században épített Csekrdzsijina dzsámi egyike a piacteret, a Bas-csarsiját szegélyező négy dzsáminak. Érdekessége, hogy kétszintes.

11. A Bas-csarsija színes látványossága a Kazandziluk: a réz- és ezüstművesek utcája.

12. Gazi Huszref bég dzsámijának belső tere. – A török Szarajevó nagy építetójének neve legalább olyan csengésű itt, mint Firenzében a Medicieké. Gazi Huszref bég több mint 30 éven át volt a város kormányzója a török birodalom diadalmas szakaszában, a XVI. sz.-ban. A dzsámi a Balkánon a mohamedán vallás legnagyobb és legpompázatosabb épülete. Korai konstantinápolyi stílusban a törökök híres építésze, Hajrudin emelte.

13. A vadregényes Neretva-kanyonon át vezet az út a tenger felé. Kopár hegyek, zord sziklák között folyik a Neretva: egyik oldalán van a közút, a másikon a vasútvonal. – Itt vívták a partizánseregek a német fasisztákkal a második világháború egyik nagy ütközetét, a neretvai csatát.

14. Szarajevó és a tenger között félúton fekszik Mosztár. Régi városrésze, a turistákat vonzó egykori iparosnegyede, a Kazandziluk, a bosnyák-török világ élményét nyújtja.

15. A városrész fő látnivalója a Neretvát átívelő, csodás Régi híd, a török hídépítészet remeke. 9 éven át épült, 30 méter hosszú és 20 méterrel a folyó víztükre felett emelkedik. Mimar Hajrudin 1566-ban kezdte el építeni. Merész vonalvezetése, technikai tökélye a vasbeton korának építészeteiben is csodálatot kelt.

16. Pocsitelj, a Neretva völgyének Mosztártól 30 km-re fekvő, mesészerű, romantikus városkája. A hegyoldal kis házaik közül a karcsú minaret és az óratorony magasodik ki.

17. A hegy tetején a középkori bástyatorony áll. A várát Mátyás király, Velence és a Dubrovniki Köztársaság közös erővel építtette a török ellen.

18. Pocsiteljtől 25 km-es, élményteli kiterőt ígér a több mint száz, faragványdíszes középkori sírkövel, steccákkal ékes radimljei sírmező.

Rövid autózás után érjük el Opuzent. Itt ágazik el az adriai autótú délné Dubrovnik, észak felé Split irányában. Mi először a déli irányban vesszük sorra Dél-Dalmácia legjellegzetesebb fürdőhelyeit.

19. – Dubrovnik madártávlatból.

Dubrovnik (Raguza) Jugoszlávia és az egész Adria egyik legvonzóbb idegenforgalmi helye. A VII. sz.-ban már fennálló települést a XII-től a XVI. századig épített hatalmas, sokbástyás városfal veszi körül.

20. Dubrovnik óvárosa XVII. századi képét őrzi, így főutcája, a mindig mozgalmas Placa is.

21. A fiatal turisták kedvenc pihenőhelye a Szent Balázs (Sv. Vlah) templom lépcsője.

22. Dubrovnik művészeti vonzerejét a minden évben megrendezett Nyári Játékok adják. – Hangverseny a Rektor-palota előtt.

23. Hercegnovi dús növényzetével, pálmafás sétányaival patinás fürdőhely a Crna Gora-i tengerparton, a Kotori (Cattarói) -öbölben. Szép strandok, nagy szállodák, kultúrát környezet jellemzi a Dél-Adria e nagy múltú fürdőhelyét.

24. Budvát az i. e. IV. században görögök alapították. Az egykori sziget-város ma már összeforrt a szárazfölddel. A XV. századi bástyákkal, falakkal körülvett városka ma szép strandfürdőiről, szállodáiról híres.

25. Szveti Sztefan. Az egykori halászházakból átalakított szállodaváros ma luxusnyaralóhely, amelyet töltés köt össze a parttal. A virágdíszes, hangulatos hely belépőjeggel tekinthető meg.

26. Korcsula szigetét hajóval vagy komppal lehet megközelíteni. A 47 km hosszú, 276 km² területű sziget városkái autót köti össze. Közülük a legnagyobb a sziget délkeleti részén fekvő műemlék-város, Korcsula. A gótikus székesegyház (Tintoretto, Bassano festményeivel), a régi bástyák, a városháza és szép kis templomok várják a látogatókat a festői városkában, amely szülöttének vallja a híres világutazót, Marco Polót.

27. A karsztos Biokovo-hegység tövében, Dubrovnik és Split között fekvő Makarska a jugoszláv Adria-part egyik vonzó és látogatott fürdőhelye. (A Ferenc-rendi templom kincstára és a kolostor pincéjében berendezett kagylómúzeum is érdekes látnivaló.)

28. Hvar szigetét hajójáratok kötik össze Splittel. A sziget legnagyobb települése Hvar, kedvelt nyári- és téli üdülőhely. – A város fölött, a hegytetőn az V. Károly német-római császárról és spanyol királyról elnevezett Spanyol-erőd magasodik.

29. Hvar számos műemléke tanúsítja, hogy egykor nagy jelentőségű város volt. A reneszánsz stílusú Szt. István székesegyház (gazdag kincstárral), városfalak, erődítmények, szép templomok és patrícius-paloták teszik felejthetlenné a bolyongást a hvari utcákon.

30. Omis a XI–XII. században rettegett kalózfészek volt. Ma nyaralóhely, kellemes, homokos stranddal. – A XVI. századi székesegyház reneszánsz harangtornya. Háttérben az egykori kalózvár falai.

31. A sebes vizű Cetina Omisnál ömlik a tengerbe. Torkolatának közelébe érve egyszeriben megváltozik az eddigi megszokott adriai tájkép. A komor sziklakanyonból előtörő folyócska partján, a sziklák romos bástyák magasodnak. Kellemes csónakkirándulást tehetünk a Cetinán.

32. Az Adria harmadik legnagyobb szigete Bracs. A sziget egyik kis halásztelepülésének, Pucsiscsének mozgalmas része a kikötő.

33. Split Közép-Dalmácia gazdasági, kulturális és idegenforgalmi központja. Felemelkedését, műemlékvárosi rangját Diocletianus római császárnak köszönheti, aki a tengerparton hatalmas palotát építtetett. Jelentős részei még ma is állnak.

34. A Diocletianus-palota peristiliumának szép részlete a boltíves oszlopsor. Évről évre szabadtéri előadásokat rendeznek itt.

35. – Mestrovics Múzeum. Ivan Mestrovics (1883–1962) Jugoszlávia nagy szobrásza, aki pásztorgyerekből lett századunk egyik legnagyobb művésze. Az épületet Mestrovics tervei szerint, bracsi fehér márványból építették, és a művész legszebb alkotásait őrzi.

36. Split vonzásterületéhez tartozik, az egykor vele vetekedő hatalmas Trogir. Kis szigeten fekszik, és híd köti össze a szárazfölddel. A városkát erős várfalak, bástyák védték. A tengerparti sétány festői pálmásora a régi velencei erősséghez, a Kamerlengo-erődhez vezet.

37. A várfalak között kanyargó sikátorok ódon palotái, régi házai a késő középkort idézik. A múzeumvároska egyik legszebb világi épülete a gótikus Cippico-palota – a faragványdíszes román kori katedrálissal szemben.

38. Megragadó látvány a félszigeten fekvő Primosten, amelyet elsősorban komfortos szállodáiért látogatnak. Valamikor a városka szigetre épült, de a keskeny tengerárat feltöltötték, és Primosten a szárazföldre is áttérébélyesedett.

39. Sibenik városát a X. sz.-ban a horvátok alapították. Ma is jelentős kikötő. Nevezetes műemléke a Szt. Jakab katedrális, a dalmáciai késő gótika és a reneszánsz páratlan alkotása. Az óvárosban a középkori városépítéssel sok jellegzetességét figyelhetjük meg.

40. Zára (Zadar) egykor a római Dalmácia fővárosa volt. Megtaláljuk itt a római, a bizánci és a román építészet remekműveit. A Sv. Stosija (Szt. Anasztázia) templomot a XII–XIII. században építették román stílusban.

41. A bizánci stílus szép példája a IX. századi Szt. Donát templom. Aljában jól látszanak az építéshez felhasznált, római kori faragott kövek.

42. A Sv. Marija templom harangtornyát Könyves Kálmán királyunk építtette 1105-ben. Erről tanúskodik a torony belsőjében látható „r. co-llo-man-nus” felirat. Tekintsük meg a templommal egybeépült Régészeti és Egyházművészeti Múzeum remekeit, kincseit is!

43. Zadarból könnyen elérhető, ritka szép természeti látnivaló Plitvice zuhatagos, festői tórendszere (16 tóból áll).

44. A mindössze 86 km² területű, erdős Rab az Adria legzöldebb szigete. Névadó városában, Rab-ban régi templomok, patrícius-paloták és szép fürdőöblök várják a nyaralókat.

45. Krk, a Frangepán-vár. – A sziget névadó városa, közigazgatási és kulturális központja az 1280 lakosú Krk. Ma is a XV. századi várfalak veszik körül, és sikátoraiban gyakoriak az egy-kétszáz éves házcskák. Ma a szigetet híd köti össze a szárazfölddel.

46. A sziklás, komor Bakari-öbölben, dombon fekszik a romantikus városka, Bakar.

47. A horvát tengerpart legrégebb fürdőhelyét, Crikvenicát enyhe éghajlata miatt minden évszakban szívesen látogatják. Gyógyszanatóriumában főleg légúti és allergiás megbetegedéseket gyógyítanak.

48. Opatija (Abbázia) egykor kis halászfalu volt. Ma szállodák, parkok, sétányok, rendezett strandok teszik hangulatossá. Neves klimatikus gyógyhely.

49. Az Isztriai félszigeten fekvő Pulát még a rómaiak alapították. Fő látnivalói is római koriak; az amfiteátrum, a Sergiusok diadalíve, a Porta Gemina, de bizánci, közép- és újabb kori műemlékei is figyelmet érdemelnek. Az I. századbéli amfiteátrum csaknem olyan nagy, mint a római Colosseum.

50. Rijeka (Fiume) – Jugoszlávia legforgalmasabb kikötővárosának – látképevel búcsúzunk a kék Adriától.

A filmet összeállította: Bartal Ferenc
Lektorálta: dr. Bács Gyula
Szerkesztette: Lázár Júlia

A fotók egy része Bartal Ferenc felvétele, a többi képet a Jugoszláv Idegenforgalmi Hivatal magyarországi képviselője bocsátotta rendelkezésünkre.

Segítségükért ezúton is köszönetünket fejezzük ki.